

Täysistunto

Torstai 26.4.2018 klo 16.04—18.31

2.3. Suullinen kysymys sote-uudistuksen tavoitteiden toteutumisesta (Touko Aalto vihr)

Suullinen kysymys SKT 58/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys, vihreä eduskuntaryhmä, edustaja Aalto.

Keskustelu

16.45 **Touko Aalto vihr:** Arvoisa puhemies! Kaikki ovat sitä mieltä, että sote-uudistus tarvitaan. Alusta ei tarvitse aloittaa, ja täydellistä mallia ei ole olemassakaan, mutta sellainen malli pitäisi löytää, joka toteuttaa uudistukselle asetetut tavoitteet lähtien kustannusten hillinnästä, saumattomista hoivaketjuista sekä terveyserojen kaventamisesta. Nyt tuoreen Sosiaalibarometri 2018 -tutkimuksen voi kiteyttää seuraavasti: valmistelu etenee, tyytymättömyys kasvaa. Sosiaali- ja terveysjohtajista 56 prosenttia katsoi uudistuksen epäonnistuvan eriarvoisuuden vähentämisessä. Sosiaalityöntekijöiden osalta vastaava luku oli 67 prosenttia. [Timo Harakka: Oho!] Luvut ovat yhtä murskaavat kaikkien tavoitteiden osalta. Kysynkin nyt suoraan pääministeriltä: miten hallituksen sote-esitys kaventaa terveyseroja, hillitsee kustannuksia sekä turvaa saumattomat hoivaketjut, ja miten valta ja vastuu kohtaavat maakunnissa, jos maakunnille ei anneta verotusoikeutta vaan niistä tehdään vain heikkoja valtionhallinnon jatkeita?

16.46 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minullakin oli mahdollisuus nopeasti silmäillä tuo tänään julkaistu tutkimus, ja kyllä se osoittaa, että hallituksella on parantamisen varaa muutosviestinnässä, joka näin isossa uudistuksessa ei ole erityisen helppo harjoitus.

On myös totta, kuten tekin, edustaja Aalto, totesitte, että ei kerralla tule täydellistä, ja totta on myös se, että eri puolilla Suomea valmistelu on eri vaiheissa. Jätitte kuitenkin kertomatta, että muistini mukaan tuossa samaisessa tutkimuksessa kuitenkin todettiin, että moni näistä sote-johtajista arvioi laadun paranevan ja moni myös huomioi, että uudistus on omalla alueella, omassa maakunnassa edennyt vauhdikkaammin kuin vuosi sitten tehdyn mittauksen mukaan. Tämäkin osuus tutkimuksesta on minusta ihan arvokasta nostaa esiin.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää tästä aiheesta lisäkysymyksiä, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

16.47 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En saanut pääministeriltä vastausta siihen, miten uudistuksen alkuperäiset tavoitteet voidaan toteuttaa, koska tämä markkinamalli vesittää ne kaikki.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2018 vp

Mutta kysyn toisen kysymyksen: Hallitus on toteuttamassa sote-liikelaitosten pakkoyhtiöittämisen kiertoteiden kautta. Tästä huomautti esimerkiksi Elinkeinoelämän valtuuskunta toissa päivänä. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että pakkoyhtiöittämistä ei voida toteuttaa, ja hallitus sanoi ensin siitä luopuvansa. Nyt hallitus kulkee kuitenkin tietoisesti kohti pakkoyhtiöittämisen tietä sen kautta, että se kieltäytyy markkinamallin tarkastamisesta EU-komissiolta. On totaalisen vastuutonta ajaa läpi sellaista esitystä, jonka suhdetta EU:n valtiontuki- ja kilpailulainsäädäntöön ei tahdota tarkistaa. Tämä on vastuunpakoilua ja ongelmien siirtämistä tuleville vaalikausille. Kun tämä tapahtuu, valtio joutuu korvausvastuuseen sekä muuttamaan järjestelmäänsä eli pakkoyhtiöittämään julkiset sote-liikelaitokset, minkä perustuslakivaliokunta on todennut Suomen perustuslain vastaiseksi. Hallitus ja pääministeri Sipilä, teillä on vastuu, todistamisen taakka, kertoa, miten asiat menevät ja miten tämä pakkoyhtiöittäminen voidaan estää.

16.49 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähestyn kysymystänne kahdesta kulmasta. Ensinnäkin väitteenne pakkoyhtiöittämisestä: Perustuslakivaliokunta viimekesäisessä lausunnossaan totesi, että lakia on tältä osin muutettava, ja näin on tapahtunut. Itse asiassa laissa on vahva julkisen terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden pohja. Jokaiselta maakunnalta edellytetään myös omaa sote-tuotantoa. Yhtiöittämistä ei toki ole kielletty. Se on yhä mahdollista, ja tiedämme, että tässäkin maakunnat tulevat käyttämään omaa itsehallinnollista oikeuttaan toteuttaa ratkaisujaan lain puitteissa jomminkummin päin tai — todennäköisesti — tulevat osan palveluista yhtiöittämään ja osan pitämään omassa liikelaitoksessaan.

Mitä tulee, arvoisa puhemies, tähän EU-notifikaatio-osuuteen, meillä on vahva käsitys siitä, että EU:n omien keskeneräisten prosessien vuoksi me emme tulisi saamaan sieltä notifikaatiota, koska EU:n kannanmuodostus tuomioistuinpäätösten vuoksi on tässä kysymyksessä keskeneräinen.

16.50 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellinen hyvinvointiyhteiskunta ja sivistisyhteiskunta mitataan siinä, kuinka hyvää huolta me pidämme lapsista ja vanhuksista. Tästä me olemme varmasti kaikki täällä yhtä mieltä.

Kuitenkin juhlapuheista tekoihin on usein joillakin hiukan liian pitkä matka, ja esimerkiksi voisin nostaa sen, kuinka kotona asuvien vanhusten yllä on erittäin tummia pilviä tämän sote-uudistuksen kohdalla. Nyt kun hallitus yrittää tavoitella 3 miljardin säästöä kustannusnousun kohdalla, niin siitä 700 miljoonaa haettaisiin vanhuspalveluista, laskelmien mukaan. Kysynkin arvoisalta ministeriltä: pitääkö se paikkansa, että tämä 700 miljoonan säästö edellyttäisi, että 40 prosenttia tehostetun palveluasumisen asiakkaista siirtyisi kotihoivapalvelun piiriin tulevaisuudessa ja että toisekseen sitä säästöä haettaisiin myös henkilöstön tehokkuutta ja tuottavuutta parantamalla? Miten tämä on mahdollista ilman, etteivät vanhukset kärsi ja työntekijät [Puhemies koputtaa] uuvu työn alla?

16.51 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, hallitus on sitoutunut siihen tavoitteeseen, että sosiaali- ja terveystaloudessa kokonaisuudessaan me tavoittelemme kustannusten hillintää seuraavan kymmenen vuoden aikana. Ja kyllä, se tulee tarkoittamaan valtavaa toimintatapojen muutosta, toimintakulttuurin muutosta, parempaa johtamista. Meillä on myös tutkimuksellista näyttöä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2018 vp

siitä, että tehostetun palveluasumisen sijaan myös kotihoito voi tapahtua ikäihmisen kannalta turvallisesti ja monin osin varmasti myös inhimillisemmin.

Mutta samalla totean, että on ehkä ikävää väittää tämän takia olevan tummia pilviä ylämme. Tummia pilviä on tämän maan yllä siinä tapauksessa, jos emme ota nyt vakavasti sitä ikääntymisen haastetta, joka tällä maalla on edessä. Me tiedämme, että on yksittäisiä kuntia ja maakuntia, jotka ovat onnistuneet muuttamaan kotihoidon toimintatapoja niin, että sinne on voitu siirtää enemmän ihmisiä. Me olemme myös yhteisesti [Puhemies koputtaa] sopineet laitoshoidon vähentämisestä.

16.52 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sote-uudistus on ylivoimaisesti suurin uudistus vuosikymmeniin. Siksi on käsittämätöntä, että kun sitä käsitellään valtiovarainvaliokunnassa, emme saa edes muutosvaiheen kustannuksista arviota, edes miljardien tarkkuudella. Miksi? Koska se tulee seuraavan hallituksen syliin.

Julkisen talouden suunnitelmasta ilmenee, että maakuntien rahoitusali jäämää on 1 miljardi vuonna 2020, siis miljardi miinuksella jo ennen sote-muutostalouksia. Peräti viisi miljardiluokan kysymystä jää vaille vastausta: Mitä tapahtuu, kun tulee se ryntäys Kela-korvatus yksityisestä hoidosta julkiselle puolelle? Montako sataatuhatta ihmistä tunkee sinne? Mitä se maksaa maakunnille? Toiseksi palkkaharmonisointi saattaa maksaa toiset miljardi euroa. Kolmanneksi ict-kustannukset, neljänneksi uuden hallinnon pystyttäminen, viidenneksi maakunnan palveluiden harmonisointi.

Kuinka syvä tämä kraateri on? Vaaditko todella eduskunnalta, valtiovalan korkeimmalta käyttäjältä, allekirjoitusta avoimeen vekseliin, vai voitko, [Puhemies koputtaa] pääministeri, tässä kertoa edes miljardien tarkkuudella, mikä on tämän sote-muutoksen kustannus ensimmäisenä vuonna, montako miljardia vuonna 2020?

16.53 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kysyä edustaja Harakalta, että tunsitteko ehkä itse tässä jonkinlaista pelottelun ja lietsannon makua, kun näitä miljardeja vilahteli tällä tavalla. [Välihuutoja vasemmalta]

Mutta jos sopii, niin vastaan tähän kysymykseen. On ihan selvä asia, että kun tehdään näin isoa uudistusta, niin ei pystytä sanomaan miljoonan tai kymmenen miljoonan tarkkuudella, [Välihuutoja vasemmalta] mistä kaikista ne säästöt löytyvät.

Mutta sitten, mitä tulee näihin muutostalouksiin, siitä haluan sanoa, että olemme saaneet kyllä niistä tarkentavaa tietoa tämän vuoden alkupuolella, koska olemme jatkuvasti vuorovaikutuksessa maakuntien kanssa. Se on tärkeää, että meillä on todelliset käsitykset siitä, mistä missäkin maakunnassa vaikkapa ict-, tilakustannukset, palkkaharmonisointikustannukset kaiken kaikkiaan koostuvat. Hallitus teki omassa kehysriihessään — toivottavasti huomasitte sen — myös lisäpäättöksiä siitä, että olemme valmiita tarkastelemaan näitä kustannuksia jo tänä vuonna ja myös seuraavan vuoden aikana, jotta ne tarkentuvat ja niitä pystytään katsomaan, koska todellakaan — siinä olette oikeassa — 2020 ensimmäisen vuoden yleiskatteellinen rahoitus ei ota näitä muutostalouksia huomioon.

16.54 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Sipilä, teille esitettiin kysymys äsken, aivan asiallinen kysymys siitä, mitkä arviot hallituksella miljardiluokan tasolla ovat niistä kustannuksista, joita tämä sote-uudistus tulee nostamaan ensi vaiheessa joka tapauksessa, eli mitä tämä tulee maksamaan, ja kerrottiin, että valtio-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2018 vp

varainvaliokunnassa ei olla saatu vastauksia näihin kysymyksiin — siis valtiovarainvaliokunnassa eduskunnassa. En tiedä, mitä hallitus tietää, kuten ministeri Vehviläinen tuossa äsken totesi. Mutta, pääministeri Sipilä, minä uudistan tuon kysymyksen, minkä edustaja Harakka äsken teki teille, ja pyydän, että te vastaatte [Antti Kaikkonen: Vastuuministeri!] hallituksen pääministerinä: mitä kustannuksia tämä pitää sisällään?

16.55 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän uudistuksen tavoitteena on 3 miljardin säästöt suhteessa siihen, että nyt ei tehtäisi mitään. Kansainvälinen asiantuntijaryhmä kävi läpi tämän lakiehdotuksen, ja tämän asiantuntijaryhmän vastaus on, että tämä laki antaa hyvät edellytykset sille, että näihin tavoitteisiin päästään. Mutta kaikki on kiinni siitä, miten toimeenpano kussakin maakunnassa tehdään, ja toimeenpano on kiinni siitä, miten me saamme tämän valtavan energian, mikä tässäkin salissa on tämän uudistuksen vastustamiseksi, käännettyä siihen, [Välihuutoja] että yhdessä kaikki jokaisessa maakunnassa toimeenpanemme sen, mikä antaa hyvän alustan sille, että nuo tavoitteet saavutetaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.